

Ár 2014, miðvikudaginn 29. ágúst, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Elísabet Júlíusdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 30/2014**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru F, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 28. febrúar 2014, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 26. febrúar 2014. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 28. febrúar 2014, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 7. apríl 2014. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 8. apríl 2014, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust ekki frá sóknaraðila.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 11. júlí og 29. ágúst 2014.

II.

Málsatvik.

Þann 1. ágúst 2007 var skuldabréf nr. X, að fjárhæð kr. 2.900.000, gefið út af A til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Sóknaraðili og B, tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum á láninu. Staðfestu þau að hafa kynnt sér efni bréfsins og að þau gerðu sér grein fyrir í hverju ábyrgð þeirra væri fólgin og töldu hana samrýmast greiðslugetu sinni. Jafnframt hefðu þau kynnt sér upplýsingabækling um ábyrgðir og efni gildandi samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.

Þann 2. ágúst 2007 undirritaði sóknaraðili skjalið „Niðurstaða greiðslumats“. Óskaði hún eftir að því gangast í ábyrgð fyrir A. Tiltekið var að niðurstaða greiðslumats benti til þess að lántakandi gæti efnt skuldir sínar miðað við núverandi fjárhagsstöðu. Ekki kom fram hvort meira en helmingi lánsupphæðar yrði varið til greiðslu á skuldum lántakanda hjá sparisjóðnum, þar sem hakað hafði verið í hvorugan þeirra reita sem ætlaðir voru til að staðfesta eða hafna því að svo væri. Staðfesti sóknaraðili að hafa fengið og kynnt sér bækling um sjálfskuldarábyrgðir og lánsveð.

Fyrir liggur fjárhagsyfirlit úr tölvukerfi varnaraðila, dags. 2. ágúst 2007. Þar kemur fram að afgangur á mánuði fyrir lánveitingu hafi verið kr. 49.000 en eftir lánveitingu yrði hann kr. 33.000.

Þann 29. september 2009, 11. nóvember 2010 og 5. maí 2011 voru gerðar skilmálabreytingar á framangreindu skuldabréfi sem sóknaraðili skrifaði m.a. undir.

Í nóvember 2012 óskaði sóknaraðili eftir því að ábyrgð hennar yrði felld niður. Varnaraðili hafnaði því þann 14. nóvember 2012.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 26. febrúar 2014.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að fallið verði frá sjálfskuldarábyrgð hennar á skuldabréfi nr. X.

Sóknaraðili bendir á að hún hafi gengist í ábyrgð þann 1. ágúst 2007 með undirskrift sinni á skuldabréfið. Greiðslumat vegna umræddrar lánveitingar hafi verið klárað 2. ágúst 2007 en sé ekki staðfest af aðalskuldara. Niðurstaða greiðslumats hafi verið kynnt ábyrgðarmanni 2. ágúst 2007 eða einum degi eftir að hún hafi gengist í ábyrgðina. Á skjalinu „Niðurstaða greiðslumats“ sé ekki fyllt út í reitinn lánsfjárhæð, ekki sé merkt við tegund láns eða tegund ábyrgðar og ekki sé merkt við hvort meira en helmingi lánsfjár verði varið til að endurgreiða önnur lán skuldara hjá fjármálafyrirtæki.

Sóknaraðili telur varnaraðila ekki hafa farið eftir 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, þegar hún hafi gengist í umrædda ábyrgð.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfu sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili bendir á að sóknaraðili hafi gengist í hina umþrættu sjálfskuldarábyrgð þann 1. ágúst 2007. Lög nr. 32/2009 um ábyrgðarmenn hafi hins vegar ekki tekið gildi fyrr en 4. apríl 2009. Að mati varnaraðila sé því ljóst að ákvæði laganna um framkvæmd greiðslumats geti ekki átt við um hina umþrættu lánveitingu og sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á skuldabréfinu.

Varnaraðili bendir á að greiðslumat hafi engu að síður farið fram í samræmi við ákvæði samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 1. nóvember 2001 og hafi sóknaraðila verið kynntar niðurstöður greiðslumatsins. Í skjalinu komi fram að niðurstaða greiðslumatsins bendi til þess að lántakandi geti efnt skuldbindingar sínar miðað við þáverandi fjárhagsstöðu. Í skjalinu sé jafnframt vísað til þess á hvaða upplýsingum niðurstaða greiðslumatsins sé byggð og að jákvæð niðurstaða greiðslumats feli ekki í sér tryggingu fyrir því að skuldari efni skyldur sínar.

Varnaraðili vísar til dóms héraðsdóms í máli nr. E-760/2012 og mun þar átt við dóm Héraðsdóms Reykjavíkur. Bendir bankinn á að atvik í dómsmálinu og því máli sem hér sé til umfjöllunar séu ekki alveg sambærileg. Í dómsmálinu hafi verið um sambúðarfólk að ræða og ekki hafði verið framkvæmt greiðslumat. Í þessu máli sé um einstakling að ræða og greiðslumat hafi verið framkvæmt. Þær skyldur sem samkomulagið leggi á varnaraðila hafi því verið betur uppfylltar hér en í dómsmálinu.

Það fordæmi sem komi fram í dóminum og hafi þýðingu í þessu máli sé hins vegar, að þar sé því slegið föstu að ekki hafi verið þörf á því að haka við viðeigandi reiti heldur hafi undirritun ábyrgðarmanns/veðsala nægt til þess að skuldbinda hann. Málsástæður sóknaraðila um að varnaraðili hafi vanrækt skyldur sínar samkvæmt 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga þar sem ekki sé fyllt út í reitinn lánsfjárhæð, ekki merkt við tegund láns eða tegund ábyrgðar og ekki merkt við hvort meira en helmingi lánsfjár verði varið til að endurgreiða önnur lán skuldara hjá fjármálafyrirtæki hafi því enga þýðingu í þessu máli þar sem sóknaraðili riti undir skjalið. Því til viðbótar megi benda á að sóknaraðili riti einnig undir skuldabréfið sjálft þar sem lánsfjárhæðin komi fram skýrum stöfum á tveimur stöðum, bæði í bókstöfum og tölustöfum.

Varnaraðili telur það ekki hafa komið að sök þó niðurstaða greiðslumats sem sóknaraðili hafi undirritað hafi verið dagsett einum degi síðar en skuldabréfið sjálft eða að aðalskuldari hafi ekki staðfest það með undirskrift sinni og að það eitt og sér geti ekki leitt til ógildingar ábyrgðarinnar. Líkt og áður hafi verið nefnt þá hafi niðurstöður greiðslumatsins bent til þess að lántaki gæti efnt skuldbindingar sínar miðað við þáverandi fjárhagsstöðu enda hafi greiðslur af láni samkvæmt skuldabréfinu verið í skilum framan af, sem styðji jákvæða niðurstöðu greiðslumatsins. Megi því leiða líkur að því að jafnvel þótt sóknaraðila hefði verið kynntar niðurstöður matsins og hann skrifað undir niðurstöðurnar sama dag og skuldabréfið sjálft þá hefði það ekki leitt til þess að hann hefði síður ákveðið að gangast í umþætta sjálfskuldarábyrgð.

Varnaraðili vísar til dóms Hæstaréttar í máli nr. 575/2012 máli sínu til stuðnings. Sambærilega niðurstöðu megi finna í úrskurðum úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 101/2012 og 147/2012 og nýlegum dómi Hæstaréttar í máli nr. 749/2013. Atvik í máli því sem hér um ræði hafi verið sambærileg. Sóknaraðili hafi staðfest með undirritun sinni að hafa kynnt sér upplýsingabækling um notkun sjálfskuldarábyrgða og lánsveða þar sem fram komi að hann geti kynnt sér greiðslumat. Varnaraðili hafi látið fara fram greiðslumat á skuldara. Það hafi verið undir sóknaraðila sjálfum komið að óska eftir því að fá að sjá það áður en hann hafi veitt samþykki við því að gangast í sjálfskuldarábyrgð á umræddu skuldabréfi. Verði því ekki annað séð en að varnaraðili hafi uppfyllt þær skyldur sem lagðar hafi verið á hann samkvæmt 3. og 4. gr. samkomulagsins.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til FF.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dags. 1. nóvember 2001, er undirritað af Sambandi íslenskra sparisjóða f.h. sparisjóða. FF var einn þessara sparisjóða og leiðir varnaraðili í máli þessu rétt sinn frá þeim sparisjóði. FF bar að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012.

Umrætt samkomulag tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að meta greiðslugetu skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum

viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Bendi niðurstaða greiðslumats til þess að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar, en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Í dómi Hæstaréttar í máli nr. 141/2012 er byggt á því sjónarmiði að í framangreindu samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga sé ekki kveðið á um skyldu lánveitanda til að kynna ábyrgðarmanni í öllum tilvikum gögn til grundvallar niðurstöðu greiðslumats eða geyma undirgögn til stuðnings matinu svo þau mættu vera aðgengileg síðar. Virðist þar m.a. skipta máli hvort ábyrgðarmanni var bent á þann möguleika að kynna sér slík gögn.

Í máli þessu liggur fyrir skjalið „Niðurstaða greiðslumats“ sem telja verður að unnið hafi verið við útgáfu umrædds skuldabréfs, enda er það gefið út degi síðar og sóknaraðili hefur ekki haldið því fram að hún hafi tekist á hendur sjálfskuldarábyrgð vegna útgáfu annars láns útgefanda skuldabréfs nr. X á svipuðum tíma og það var gefið út. Verður í þessu ljósi ekki litið fram hjá því skjali, þrátt fyrir að fjárhæð láns, tegund láns eða ábyrgðar komi ekki fram á því.

Með skjalinu „Niðurstaða greiðslumats“ var sóknaraðila kynnt jákvæð niðurstaða greiðslumats, en sama orðalag og sama aðferð virðist hafa verið viðhöfð við að benda ábyrgðarmönnum á þann möguleika að kynna sér gögn til grundvallar niðurstöðunni og í umræddu Hæstaréttarmáli. Þá var tilgreint sérstaklega að jákvæð niðurstaða fæli ekki í sér tryggingu fyrir því að skuldari efndi skyldur sínar.

Skjalið „Niðurstaða greiðslumats“ var undirritað degi eftir að skuldabréf nr. X var undirritað. Í 3. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga kemur fram að tryggt skuli að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina. Varnaraðili uppfyllti því ekki skyldur sínar samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins við útgáfu skuldabréfsins.

Við mat á því hvort víkja eigi ábyrgð sóknaraðila til hliðar í ljósi ofangreinds með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa ber að líta til þess að þann 2. ágúst 2007 var sóknaraðila kynnt jákvæð niðurstaða greiðslumats. Sóknaraðili hefur enga tilraun gert til að útskýra hvernig dagsetning skjalsins „Niðurstaða greiðslumats“ hafi skipt máli fyrir ábyrgðarskuldbindingu hans eða haldið því fram að vilji hans hafi staðið til þess að gangast ekki í ábyrgð vegna niðurstöðu greiðslumatsins. Verður ekki séð að orsakatengsl séu á milli dagsetningar umræddra skjala og ábyrgðarinnar sem sóknaraðili gekkst í, sbr. t.d. úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 185/2012. Verður að hafna því að víkja ábyrgðinni til hliðar með vísan til dagsetninga á umræddum skjölum.

Svo sem fyrr greinir var greiðslumat varnaraðila á því reist að ráðstöfunartekjur sóknaraðila, eftir að hafa greitt ýmsan fastan kostnað og afborganir, lækkuðu aðeins um 16.000 krónur við það að taka á sig afborganir nýs láns. Er útilokað að svo gæti verið miðað við fjárhæð lánsins og skilmála, nema því hafi að öllu verulegu leyti verið ætlað að greiða upp eldri lán. Verður málatilbúnaður aðila enda skilinn svo að ágreiningslaust sé að svo hafi verið. Verður því hér að taka afstöðu til þess hvort vanhöld varnaraðila á því að kynna sóknaraðila að meirihluta lánsins yrði varið til uppgreiðslu eldri skuldbindinga, leiði til þess að ábyrgð sóknaraðila verði talin ógild. Var varnaraðila þetta skylt samkvæmt skýlausu orðalagi 2. mgr. 4. gr. fyrrgreinds samkomulags.

Þegar litið er til þeirrar áherslu sem dómstólar hafa lagt á þýðingu þess hvort ábyrgðarmaður hafi fengið tilefni og möguleika til að óska frekari upplýsinga, við veitingu ábyrgðar, verður ekki fallist á að ábyrgðarskuldbindingin verði ógilt vegna þessara vanhalda varnaraðila á að upplýsa sóknaraðila. Varnaraðili fékk í hendur greiðslumat þar sem fjallað var um ráðstöfun lánsfjár undir sérstakri fyrirsögn og fylgdi henni svofelld setning: *Meira en helmingi lánsupphæðar verður varið til greiðslu á skuldum lántaka hjá sparisjóðnum*. Þar fyrir neðan voru tveir reitir merktir „Já“ og „Nei“ en merkt var í hvorugan reitinn. Bar skjalið því skýrlega með sér að upplýsingar um þetta skorti. Er útilokað að byggja á því nú, að það hafi verið úrslitaatriði fyrir sóknaraðila við veitingu ábyrgðarinnar hvort því var ráðstafað til greiðslu eldri skulda.

Í ljósi framangreinds verður ekki talið að forsendur séu til að víkja ábyrgð sóknaraðila til hliðar á grundvelli samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, sbr. 36. gr. laga nr. 7/1936. Verður því ekki hjá því komist að hafna kröfu sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 29. ágúst 2014.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marellsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Elísabet Júlíusdóttir